

en vormen; en als zij tracht aan dien dwang te ontsnappen, wordt haar het recht daartoe, op grond van allerlei traditiën, betwist.

De laatste honderd jaren bieden een merkwaardig staaltje van die worsteling in heel de beschaafde wereld.

Een paar eeuwen lang had de steen-bouwkunst onbestreden — en men moet erkennen op geniale wijze — in parken en tuinen den scepter gevoerd en, zonder twijfel, door hare bescherming, ja zelfs door haar dwingelandij, krachtig meegewerkt aan de ontwikkeling der zusterkunst. De Italiaansche, de oud-Fransche, de oud-Hollandsche tuinstijl hadden ieder, aan de hand van de bouwkunst, eene periode van schitterenden bloei, die geheel in de lijst van dien tijd paste.

Maar van lieverlede begon de jonge kunst de in haar tintelende natuurkracht te voelen. Zij wou op eigen beenen staan.

In Engeland werd het besef wakker, dat het schoone, levende, vegetatieve materiaal naar zijn eigen karakter beheerd dient te worden. De oogen gingen destijds wijd open voor de schoonheid der natuur: als algemeen maatschappelijk verschijnsel was dit allicht nog nooit zoo het geval geweest. In aansluiting aan Japansche en Chineesche gegevens, maar daaraan gaandeweg ontgroeiend, ontstond toen die heerlijke kunststuiting, die als „Engelsche parkstijl” een triomftocht heeft gemaakt door Europa tot over den Oceaan heen.

Doch nauwelijks was die beweging goed op gang of er kwam een terugslag; en de gevolgen daarvan werken nog altijd verwarrend en bedervend en belemmerend op den publieken smaak.

De verleiding kwam uit Frankrijk, in een overvloed van bonte bloemen. Prachtige veroveringen van de kweekkunst waren het, die, omstreeks het midden dezer eeuw, uit Fransche en voorts ook uit Engelsche en Duitsche en inlandsche kweekerijen, bij groote massa's in onze tuinen gevonden werden, met de boodschap, dat de Engelsche stijl te arm aan bloemen was.

Voor een deel waren ze meer prachtig dan schoon, die nieuwe bloemen: velen streelden meer den zin voor oppervlakkige schittering dan dat er, bij hare zoogenaamde veredeling, met het karakter van de plant te rade was gegaan. Maar voor een deel ook was er werkelijke schoonheid in dien hoorn van overvloed, waard om door alle vrienden van natuurschoon hartelijk verwelkomd te worden.

Alles zou nu heel best gegaan zijn, indien men zich aanstonds had ingespannen, die bloemenmassa te beheeren naar het langzaam bemachtigde en artistiek tot uitvoering gebrachte principe van eerbied voor natuurschoon. Wat was er tegen, die kleinere bloeiende planten te groepeeren, met evenveel respect voor de in hen wonende vegetatieve gratie, als waarmee men geleerd had, boomen en heesters te groepeeren? Niets was er tegen, dan alleen dat het zekere esthetische inspanning kostte, de eischen van den stijl op een kleiner schaal over te brengen en naar den aard van het nieuw toegevoegde materiaal te wijzigen.

Doch er kwam wat anders bij. Tegelijk met een herleving van de bloem-